

20-2-95

**Werkgroep voor Vogel- en Natuurbescherming
Midden-Brabant**

PEREGRIJN

PEREGRIJN

Periodiek van de Werkgroep voor Vogel-
en Natuurbescherming Midden-Brabant.

Redactie: Herman Petermeijer
Ad van Poppel

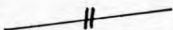
Redactieadres: Anna Paulownahof 144
5038 VW Tilburg
tel. 013 - 425388

Dagelijks bestuur van de vereniging:

Voorzitter:	Nico Hilgers	tel. 04241 - 4258
Secretaris:	Krijn Jan Provoost	tel. 073 - 149231
Penningmeester:	Sjef Staps	tel. 013 - 630703

Contributie:

Gewone leden	f 40,= per jaar
Huisgenoot leden	f 20,= per jaar
Leden tot 25 jaar	f 20,= per jaar

*Met een gastvrij en vriendelijk team staan wij voor uw gezelschap klaar.
Keuze uit feest, diner of actieve arrangementen in een originele
breugheliaanse ambiance.*

*Wij reserveren voor 1 gezelschap per dag vanaf 30 tot 125 personen.
Ter lering en de vermaak onze originele oudvlaamse café- en volksspellen.*

boerderij de schaapjes,
oisterwijkse dreef 12,
5076 na haaren, tel. 04242-15735
b.g.g. 013-345675

de nieuwe hoef,
gorp en ley 1,
5051 pp goirle, tel. 013-345675
b.g.g. 04242-15735

UITNODIGING

voor de vergadering van de Werkgroep voor Vogel- en
Natuurbescherming Midden-Brabant op Dinsdag 28 februari 1995.

Plaats: De Schaapjes, Oisterwijksedreef 12, Haaren. 04242-15735.

Aanvang: 20.00 uur.

A G E N D A

1. Opening en mededelingen.
2. Vaststelling verslag vergadering van 31 januari 1995.
3. Postbespreking.
4. Huur Koetshuis Helvoirt.
5. Voortgang tellingen.
6. Steunpunt roofvogelvervolging.
7. Rondje waarnemingen.
8. Rondvraag en sluiting.

De uiteenzetting die Wil Beeren na afloop van de vorige vergadering zou geven over de projecten die door SOVON worden uitgevoerd, is toen als gevolg van de hoogwaterperikelen komen te vervallen. Daarom zal Wil dit vanavond na afloop van de vergadering alsnog doen. Wil is de DC (districtscoördinator) voor het district Oost-Brabant van SOVON.

Verslag van de ledenvergadering van 31 januari 1995

Werkgroep voor Vogel- en Natuurbescherming Midden-Brabant.

Aanwezig: Roos Backx, Theo van Beers, Albert Boer, Dolf Gijtenbeek, Hans van der Haring, Nico Hilgers, Loek Hilgers, P. van den Hout, Gerard van der Kaa, Kees Ketelaars, Hans van Loon, Frits van der Meer, Piet Mertens, Toine Murray, Frans van den Oetelaar, Herman Petermeyer, Jan Paymans, Ad van Poppel, Sheila van Poppel, Peter Slingerland, Ronald Smulders, Sjef Staps, Jo Swaans.

afwezig met bericht:

Krijn Provoost (vanwege het hoge water), Hans van Lieshout (idem), W. Beeren, Frank van den Oetelaar, Joep Aarts, Dré van Gulik en Jan van Rijswijk.

1. Opening.

De voorzitter opent de vergadering op het afgesproken tijdstip met een toelichting op de agenda, die als gevolg van de wateroverlast in het rivierengebied helaas niet volgens plan kan worden afgewerkt.

2. Verslag van de vorige vergadering

In verband met de afwezigheid van Krijn Provoost is er ook geen verslag.

3. Ingekomen post.

1. Activiteitenoverzicht i.v.m. zestigjarig jubileum van het Natuurmuseum in Tilburg.
2. Brief van Roofvogelwerkgroep Nederland (zie Peregrijn).
3. Brief van de gemeente Alphen en Riel betreffende vermelding in gemeentegids.
4. Diaserie van Vogelbescherming.

4. Roofvogelwerkgroep.

De wateroverlast speelt ons parten. Hans van Lieshout, onze coördinator, draait overuren omdat hij moet assisteren bij de evacuatie. Wil Beeren, de aangekondigde spreker heeft zich als gevolg daarvan eveneens af moeten melden. Dit punt komt nu dus te vervallen.

5. Voortgang van de verschillende tellingen.

De laatste ganzentelling viel niet zozeer in het water, maar verdween grotendeels in de mist. In het Helvoirts Broek werden uiteindelijk wel Rietganzen aan de grond gezien, maar de simultaantelling leverde al met al niet het verwachte resultaat op. Volgende keer hopen we op betere weers- en zichtomstandigheden.

Nico Hilgers deelt een tussentijds verslag uit van de broedvogelinventarisatie in de Mortelen, alsmede

een voorstel voor aanvullende inventarisaties in 1995. Er zijn enkele opmerkelijke verschuivingen, wanneer we deze voorlopige resultaten vergelijken met de inventarisaties aan het einde van de jaren zeventig. De achteruitgang van de Nachtegaal valt bijvoorbeeld erg op. Tijdens de vergadering ontspint zich een discussie over de mogelijke oorzaken daarvan. Dolf Gijtenbeek vermoedt een relatie met de sterke verdroging in het gebied als gevolg van de Ruilverkaveling Oirschot-Best. Bij de uiteindelijke verslaglegging zal daarop dan ook worden ingegaan. De gegevens over het verloop van de grondwaterstand in de afgelopen twintig jaar zijn waarschijnlijk beschikbaar bij Brabants Landschap of bij het Waterschap. Nico en Loek zullen overigens gezamenlijk een artikel schrijven over de resultaten voor het tijdschrift van het Brabants Landschap.

Ook op de Roversheide is weer geïnventariseerd door Ad en Sheila van Poppel. Opvallende resultaten zijn bijvoorbeeld de acht tot twaalf paar Boomleeuwierikken en het ontbreken van Nachtzwaluwen. Het eerste jaar van de inventarisatie, toen er op de ontboste percelen nog veel takhout aanwezig was, broedden er veel Roodborsttapuiten, in 1994 kon nog maar één paartje worden vastgesteld. In vergelijking met de inventarisaties van het begin van de jaren tachtig zijn er natuurlijk ook veel bosvogels verdwenen. Ook van deze inventarisatie moet er dringend een verslag verschijnen; Ad weet nog niet wanneer dat er van zal komen.

6. Excursieplannen.

Op korte termijn kan er een excursie naar het Verdrongen Land van Saeftinghe georganiseerd worden. Als datum wordt 19 februari genoemd. Belangstellenden zullen binnenkort nader bericht ontvangen.

Verder wordt er weer gedacht aan een excursie naar Givry in mei; ook hierover volgen nog nadere mededelingen.

Tenslotte is er bij sommige leden interesse voor een tocht naar de Kraanvogels van Lac de Der, waarvoor eind februari de beste tijd is. Geïnteresseerden nemen onderling contact op.

12 februari 1995
Loek Hilgers

Van de Redactie

Deze Peregriijn is de tweede alweer van de 4e jaargang. Peregriijn in deze vorm kwam voor het eerst uit in maart 1992. Er hebben zich in het afgelopen jaar geen veranderingen voorgedaan; met z'n allen hebben we toch weer elf edities geproduceerd en dat is ruwweg zo'n 145 A4-tjes geschreven tekst. Peregriijn is intussen wel een begrip geworden voor de leden van de VWG. Veel van onze activiteiten zijn met resultaat en al geplubliceerd.

In 1994 ontving de redactie bijdragen van: Dolf Gijtenbeek, Margriet Hilgers, Nico Hilgers, Hans v. Lieshout, Frits v.d. Meer, Herman P. Sheila v. Poppel, Ad v. Poppel, Krijn Jan Provoot, Peter Slingerland Ronald Smulders, Victor Retel en Carlo v. Wely. We kregen, zoals in vorige jaren, ook veel krantenknipsels en allen die deelnamen aan tellingen en hun resultaten doorgaven, hebben indirect ook voor kopij gezorgd.

De commercie deed, heel bescheiden, zijn intree in ons clubblad. De advertentie van 'de schaapjes' en 'de nieuwe hoef' levert een aardige bijdrage in de kosten die we voor Peregriijn moeten maken. We verzenden Peregriijn nu naar 60 adressen: in maart 1992 waren dat er 45. Bij een oplage van 60 stuks met 16 pagina's kost één Peregriijn inclusief porto fl. 1.70,-

De redactie wil in de komende uitgaven, naast nederlandse namen ook wat meer de wetenschappelijke benamingen gaan vermelden. We vinden dat we dat een beetje aan onze stand verplicht zijn. Om de leesbaarheid niet ongunstig te beïnvloeden zullen we niet overdrijven. Aan de inzenders van kopij de vraag: als het past in het verhaal geef dan bij vogels, zoogdieren, bomen, insecten etc. éénmaal de wetenschappelijke naam weer.

We missen nog steeds wat 'berichten uit het veld' van de knotploeg. Dat is jammer want er wordt kennelijk ook veel gelachen. Mogen we nog een keer vragen om wat berichten uit die sector.

Tot slot: soms staat het verschijnen van Peregriijn onder (te) grote tijdsdruk. Dat noopt de redactie tot een toch dringende vraag: als het even kan graag uw bijdragen uiterlijk dinsdag vóór de vergadering bij de redactie bezorgen, dat moet toch kunnen.

Voor elke bijdrage van het afgelopen jaar, hoe klein ook, grote dank

Herman P.

Excursie naar 'Het verdronken Land van Saeftinge

Met 22 leden van onze Vogelwerkgroep, maakten we Zondag 19-02 een interessante tocht door bovengenoemd gebied, dat gelegen is in de Prov. Zeeuws Vlaanderen ten zuiden van de Schelde

Dit reservaat van zo'n 3500 Ha. groot, bestaat voornamelijk uit schorren en slikken waarvan de meesten bij springtij onderlopen en die doorkliefd zijn door diepe geulen die bij hoogwater vollopen met zeewater via de Schelde. Vandaar dat het alleen bij laagwater toegankelijk is en dan nog o.l.v. een gids. Een goede conditie van de bezoekers is een vereiste; het was voor de meesten ploeteren, uitglijden en geulen overspringen kortom 'Luctor et Emergo'.

Dit brakwatergebied is in zijn soort het grootste van West-Europa met een gemiddeld zoutgehalte van 7-15 p.mille en heeft daardoor een specifieke vegetatie. Men treft er o.a. aan: Zee-melde, -aster -kraal, -spurrie, engels slijkgras en een rietsoort met een harde knolwortel, die vooral bij de Graauwe Gans erg in trek is.

Het is niet alleen een belangrijk overwinteringsgebied maar ook een rustplaats voor vogels. Het hogergelegen riet biedt een ideale plek om te broeden.

Enkele wintergasten zijn: de Kol- en de Grauwe Gans, soms meer dan 35.000 exemplaren, de Smient tot 20.000 exx. en de Pijlstaart tot 10.000 exx. Ook zijn waargenomen andere eendsoorten, steltlopers en waadvogels. Verder de Grauwe Kiekendief, Visdief, Kluut Tureluur, Kemphaan, Blauwborst, Waaiierstaartrietzanger en soms de Zeearend

Wij hebben tijdens onze tocht waargenomen: Bergeenden, Smienten Grauwe Gans, Bruine Kiekendief, Putters, Veldleeuwerik, Scholeksters en een Bonte Kraai.

Onze gids vertelde ons dat er in dit gebied, vóór 1570 nog vier welvarende dorpen waren gelegen en een kasteel, en dat daaromheen enige sagen en legenen tot op heden tot de verbeelding spreken. Van een boer die een relatie had met een zeemeermin en met haar op schoot werd aangetroffen en ook dat Baardmannetjes en Zeemeermannetjes er nog waarneembaar zijn.

Opmerkelijk waren ook de grote en kleinere, door het water rondgerolde brokken turf die van diepgelegen lagen van de Schelde-oever afkomstig zijn. Ze blijven achter op de schorren en de slikken. De ronde gaatjes die men er dikwijls in aantreft, zijn van een mosselsoort die zich erin boort. Het is de mossel die berucht was in de scheepvaart in de tijd van de houten schepen en sommige letterlijk 'de grond in kon boren'.

Zo hadden we een boeiende dag en achteraf gezien hadden zwangere vrouwen en hartpatienten toch meegekunt. In onze gelederen hadden we een 'Drager' die velen over diep water vervoerde en een paraat reanimatie team.

Lidwien

RESULTATEN GANZENTELLING FEBRUARI 1995.

Hierbij de resultaten van de laatste (Riet)ganzen telling van het seizoen 1994-1995. Er werden deze winter zoals gebruikelijk weer 3 tellingen georganiseerd, waarvan de eerste 2 helaas gedeeltelijk de mist ingingen vanwege dichte mist. Dat bleef ons deze keer bespaard. Deze laatste telling vond plaats op zaterdagochtend 18 februari 1995.

Weersomstandigheden.

Met een temperatuur van ca. 7°C. was de temperatuur tijdens deze telling aan de warme kant voor de tijd van het jaar. De twee weken die aan de telling vooraf gingen, brachten voor februari hoge temperaturen met zich mee, zodat het naderende voorjaar merkbaar was. De wind was matig, kracht 4 uit westelijke richting. Het was wisselend bewolkt, met plaatselijk enkele lichte buien, maar ook de zon kon zich wat van haar goede kant laten zien.

Resultaten.

Vanwege de hoge temperaturen (gemiddeld tot, en met 18 februari 7.3 °C.) rees het vermoeden dat er weinig ganzen meer zouden zijn. Ook het feit dat er de laatste 2 weken nauwelijks nog ganzen werden gezien voedde dit vermoeden. Toch bleek dat het aantal nog aanwezige ganzen nog meeviel. Peter en Ronald telden langs de spoorlijn nog ca. 143 vertrekkende Rietganzen. Deze vertrokken om 07.38 en 07.40 uur in 3 groepen (85, 20, 38 exx.). In Vlijmens Ven/Vughtse Gement zagen Frans en Toine omstreeks 08.00 uur 41 Rietganzen hoog aankomen vanuit de richting 's-Hertogenbosch. Dit is een zeer ongebruikelijke richting. Deze vogels landden even op een maïsstoppelakker, maar vertrokken binnen 5 minuten weer in zuidwestelijke richting. Ondanks wat zoekwerk werden ze niet meer teruggevonden. Helvoirts Broek Zuid werd helaas niet geteld. In Helvoirts Broek Noord werden door Loek en Dre net voor 08.00 uur 15-20 Rietganzen laag over de boomtoppen gezien die richting Vughtse Gement vlogen.

In het Rijens Broek arriveerden de ganzen te laat om nog door Hans en Albert (08.00-09.15 uur) gezien te worden, maar om ca. 09.20 telde ik er een 30-tal foeragerende Rietganzen. In de overige terreinen (Moergestels Broek, Zwaluwenbunders) werden geen (Riet)ganzen waargenomen. Deze derde en tevens laatste telling voor dit seizoen leverde dus een totaal aantal van ca. 143 Rietganzen op. Niettemin is niet duidelijk geworden waar deze Rietganzen foerageerden. Slechts in het Rijens Broek werd een klein deel foeragerend teruggevonden. Helvoirts Broek Zuid werd weliswaar niet bekeken, maar het is de vraag nog maar of ze hier gezeten zullen hebben. Waarschijnlijk zijn ze als gevolg van hoge

waterstanden in zowel Helvoirts Broek Noord als Zuid uitgeweken naar een ander terrein.

Waarnemers.

Deze telling werd door de volgende personen uitgevoerd. Frans v.d. Oetelaar en Toine Murray (Vlijmens Ven en Vughtse Gement), Ad van Poppel (Rijens Broek en Zwaluwenbunders), Peter Slingerland en Ronald Smulders (Kampina), Loek Hilgers en Dre v. Gulik (Helvoirts Broek, Zuid); Hans van Loon en Albert Boer (Rijens Broek), Jo Swaans (Moergestels Broek);

Waarnemingen voor de telling.

De dagen voor de telling werden dit keer niet zo veel aanvullende waarnemingen gedaan. Op 11 februari telden Peter en Ronald om 07.55 uur tijdens hun wekelijkse Kampina-telling nog ca. 170 Rietganzen, die in westelijke richting wegvlogen. Opvallend is dat tijdens een avondbezoek aan de Huisvennen op 12 februari tot 20.00 uur geen ganzen arriveerden (Ad en Sheila). Op 13 februari werd om 18.45 uur een waarschijnlijk klein groepje overvliegend gehoord langs de Bundersestraat te Tilburg (Rijens Broek - Kampina, Ad en Sheila). Op 15 februari werden er zowel in Helvoirts Broek Noord, als in Vlijmens Ven/Vughtse Gement geen ganzen gezien (Ad).

 Ad van Poppel.

BESTUURSAZAKEN.

De maart-vergadering van de Werkgroep is traditioneel altijd de Jaarvergadering. Een van de agendapunten van de jaarvergadering is steeds de bestuurssamenstelling. Toen Herman ons bestuur verliet is de daardoor ontstane vacature niet opgevuld. Onlangs heeft Gerard ons te kennen gegeven wegens drukke werkzaamheden liever uit het bestuur terug te treden. Dit betekent dat het bestuur op zoek is naar nieuwe kandidaten voor het bestuur. Eventuele kandidaten worden dan ook verzocht contact op te nemen met Nico.

 FENOLOGIE-ONDERZOEK.

Al enige jaren verzamelt de Werkgroep de avifaunistische fenologie gegevens. Hoewel de medewerking eigenlijk steeds maar weer achterblijft bij de verwachtingen, willen we het dit jaar toch maar weer proberen. Deelname is erg simpel. Noteer de vroegst waargenomen data van uit hun overwinteringsgebieden teruggekeerde zomervogels op het fenologie-formulier, en lever dat op het eind van het seizoen in. Hoewel hier best een wedstrijd element om de hoek mag komen kijken, moeten we het serieus blijven benaderen. Formulieren zullen de volgende vergadering beschikbaar zijn.

WAARNEMINGEN

De volgende waarnemingen werden voor opname in het waarnemingen-archief ontvangen:

Aalscholver	04-02-1995	1 Wilhelminakanaal	LK
	16-02-1995	1 Kolkven	AvP, SvP
Blaauwe kiekendief	21-01-1995	1 Kampina, mannetje	RS, PS
Bosuil	14-02-1995	3 Loonse en Drunense Duinen	AvP, SvP
Brilduiker	07-01-1995	17 IJzeren Man, Vught	LH
Canadese gans	12-02-1995	2 Kampina, Middelste Huisven	AvP, SvP
Geelgors	07-02-1995	1 Tilburg, Hoge Witsie	LK
Goudplevier	17-02-1995	5 Tilburg, Quirijnstok	AvP
Groene specht	07-02-1995	1 Tilburg, wijk Wandelbos	LK
Houtsnip	16-02-1995	1 Oisterwijk, Diaconieven/Brandven	AvP, SvP
Havik	14-01-1995	1 Kampina	RS, PS
	28-01-1995	2 Kampina	RS, PS
Kerkuil	23-01-1995	1 Vught	GvdK
Kievit	17-02-1995	400 Tilburg, Quirijnstok	AvP
	18-02-1995	550 Tilburg, Quirijnstok/Zwaluwbanders	AvP
Klapkester	21-01-1995	1 Kampina	RS, PS
Kl. bonte specht	17-01-1995	1 Ter Braakloop	DG
	12-02-1995	2 Mortelen	VWG
Kl. mantelmeeuw	04-02-1995	3 Tilburg, Vossenberg	LK
	07-02-1995	8 Tilburg, Vossenberg	LK
Kl. zwaan	15-02-1995	9 Helvoirts Broek, Noord	AvP
Knobbelzwaan	02-02-1995	1 Tilburg, Wilhelminakanaal	LK
	04-02-1995	1 Wilhelminakanaal, Dongense sluis	LK
	04-02-1995	1 Donge	LK
Krakeend	21-01-1995	4 Kampina	RS, PS
	28-01-1995	2 Kampina	RS, PS
Kuifeend	04-02-1995	4 Wilhelminakanaal, voorb. Dong.sl.	LK
Nijlgans	14-01-1995	1 Kampina	RS, PS
	21-01-1995	4 Kampina	RS, PS
Oeverpieper	24-01-1995	1 Kapels veer	FvdO, FvdM
Patrijs	07-01-1995	87 Moergestels Broek	JS, DG
	08-01-1995	16 Rijens Broek	JP
Pijlstaart	28-01-1995	1 Kampina, Ganzenven	RS, PS
Rietgans	14-01-1995	100 Kampina, 4 groepen, gedurende dag	RS, PS
	24-01-1995	60 Oisterwijk, Molen, overvliegend	PS
	25-01-1995	6 Oisterwijk, Molen, overvliegend	PS
	18-02-1995	30 Rijens Broek	AvP
Russische Kauw	04-02-1995	1 Rijens Broek	LK
Slobeend	21-01-1995	2 Kampina, Ganzenven	RS, PS
Smelleken	15-12-1994	1 Tilburg, Dongensekanaaldijk	LK
	07-01-1995	1 Moergestels Broek	JS, DG
Smient	21-01-1995	2 Kampina, Groot Huisven	RS, PS
	28-01-1995	2 Kampina, Groot Huisven	RS, PS
Steenuil	23-01-1995	1 Esch/Vught	GvdK
Tafeleend	16-02-1995	2 Kolkven	AvP, SvP
Veldleeuwerik	04-02-1995	1 Tilburg, Groenven	LK
Watersnip	14-01-1995	1 Kampina, Duikersven	RS, PS
Wintertaling	28-01-1995	75 Kampina, Huisvennen	RS, PS

Zwarte specht	14-01-1995	1 Kampina, Fransman	RS, PS
	12-02-1995	1 Mortelen	VWG
Zwarte zwaan	05-11-1995	2 Tilburg, Wandelbos	LK
	16-02-1995	1 Leemkuilen	AvP, SvP

Waarnemingen en/of ingevulde waarnemingskaarten werden ontvangen van: Dolf Gijtenbeek (DG), Loek Hilgers (LH), Gerard v.d. Kaa (GvdK), Louis Kemperman (LK), Frits v.d. Meer (FvdM), Jan Paymans (JP), Frans v.d. Oetelaar (FvdO), Peter Slingerland (PS), Ronald Smulders (RS), Jo Swaans (JS). VWG betreft een ekskursie naar de Mortelen van de Vogelwerkgroep.

Ad van Poppel.

~~11~~

AKTIVITEITEN-OVERZICHT

dinsdag	28 februari	ledenvergadering
zondag	5 maart	Mortelen-ekskursie, 07.00 uur
zaterdag	11 maart	contactdag contactpersonen roofvogel
zaterdag	11 maart	bekentelling
zondag	12 maart	bekentelling
woensdag	15 maart	bestuursvergadering
vrijdag	17 maart	Mortelen-ekskursie, 20.00 uur
zondag	26 maart	Mortelen-ekskursie
dinsdag	28 maart	ledenvergadering
woensdag	12 april	bestuursvergadering
vrijdag	21 april	Mortelen-ekskursie
dinsdag	25 april	ledenvergadering
zondag	30 april	Mortelen-ekskursie
zondag	14 mei	Mortelen-ekskursie
zondag	21 mei	Mortelen-ekskursie
vrijdag	2 juni	Mortelen-ekskursie

Op vele zaterdagen in de winter bestaat de mogelijkheid om de handen uit de mouwen te steken; niet alleen om de verrekijker te hanteren, maar ook om met landschapsonderhoud bezig te zijn. Voor meer informatie hierover kun je bij Sjef of Jo terecht.

De coördinatie voor de ekskursies naar de Mortelen berust bij Nico. Voor vragen kun je dus bij Nico terecht (04241-4258). Vertrokken wordt steeds vanaf het parkeerplaatsje langs de Steenrijt. Verder is afgesproken dat ook vertrokken kan worden vanaf de Johannes-kerk te Oisterwijk. Hier wordt vertrokken 15 minuten voor het vertrek vanaf de parkeerplaats aan de Steenrijt.

Twijfels

Ik twijfel nog wel eens als ik bepaalde vogels waarneem. Dat is overgebleven uit de tijd dat ik alles nog moest leren en er telkens andere pietjes voor m'n kijkertjes waren verschenen dan ik aanvankelijk dacht. Correcties waren aan de orde van de dag, maar ach dat hoorde erbij

Nu na heel veel jaren gaat het een stuk beter, maar toch.

Voorbeeld: Ik zet m'n fiets neer op de plaats waar de Voorste Stroom vanuit Moerenburg onder de weg naar het Bakse Ven stroomt. Een geliefd uitkijk-punt. Je staat er hoog en hebt vandaar een royaal uitzicht op Eddy's Hoeve, de Helleputten en een groot deel van het stroomgebied van de Voorste Stroom naar Moergestel. 's Winters zie je er altijd Buizerden (*Buteo buteo*), Sperwers (*Accipiter nisus*), Torenvalkjes (*Falco tinnunculus*) en ook de Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*), Kramsvogels (*Turdus pilaris*) en veel meeuwen.

Meteen als ik m'n kijker pak, vliegt een grote roofvogel het beeldbinnen. Hij draagt een prooi in z'n poten: een waterhoen. De al laagstaande zon kleurt de bovenkant van de vogel opvallend blauw. Boomvalk is m'n eerste reactie maar in dezelfde seconde weet ik dat dat niet kan. Het is februari en dat is geen beste tijd om Boomvalken te zien, bovendien is deze vogel veel te groot om Boomvalk (*Falco subbuteo*) te zijn.

Slechtvalk dus, of?? Nee, toch een echte *Falco Peregrinus*.

De vogel moet spitsroeden lopen door een horde agressieve kraaien en schiet met een razende vaart de bomen in die de Helleputten begrenzen. Merels kwetteren verschrikt en twee buizerden vliegen paniekerig weg. Hoe is het mogelijk denk ik, een Slechtvalk zomaar langs de Voorste Stroom op een doordeweekse dag 's middags om kwart voor twee. Halverwege de weg terug komt de twijfel. Als die prooi inderdaad een Waterhoen geweest is, heeft hij die van de grond opgepikt of inieder geval van een geringe hoogte en zo jaagt een Slechtvalk niet

Bovendien een Slechtvalk vliegt toch niet met zijn prooi het bos in. Zou het dan toch een Havik (*Accipiter gentilis*) zijn geweest? Maar dat blauw dan en die puntige vleugels? Ik realiseer me dat ik me die vleugelvorm niet echt goed herinner

Ik bel naar Ad. Zijn eerste reactie is ook Slechtvalk: de Havik is alleen in de boeken zo blauw. Hij heeft wel twijfels bij het gedrag van het dier en heeft het natuurlijk niet allemaal zelf gezien. Dus : ik vul geen waarnemingskaart in ; ik moet het zeker weten. Jammer.

Voorbeeld: Ik mag vijftien leden van het I.V.N. uit Bladel gidsen langs een ganzenroute door Zeeland. Het 'barst' overal van de vogels en 's middags is het vloed. De hoogwater-vluchtplaatsen zitten rond vier uur bomvol. Voorbij de flauwers en weversinlagen, in de weilanden van Moriaanshoofd wemelt het van Rot- en Brandganzen. Als we met z'n allen rustig staan te kijken, gaat plotseling zonder zichtbare aanleiding alles wat vliegen kan de lucht in.

Iemand roept: Valk! De ganzen vluchten niet, ze vallen snel weer in. Kijkers zoeken de ordeverstoorder en dan: Kijk nou is, was dat voor iets!. Tussen de Brandganzen op een verhoging in het weiland

zit een Valk. Onmiskenbaar een Valk, maar welke ?. Op het eerste gezicht een Slechtvalk, Groot. breed en een zeer zwarte baardstreep. Maar de kleur? Hij of zij is beigebruin, bovende wat donkerder met vlekken maar zeker niet de kleur van de Slechtvalk. Ik denk in eerste instantie aan een jong wijfje dat wat licht is uitgevallen, zou toch kunnen, of niet ?.

Een groepje Belgische vogelaars gaat helemaal uit de bol. Lanner valk of Sakervalk, ze zijn het er niet over eens maar zeker geen Slechtvalk. Alle aanwezige vogelboeken worden geraadpleegd maar we komen er niet uit. Er wordt geopperd dat het wellicht een Hybride is, een kruising tussen twee verschillende valken maar ook die stelling krijgt weinig bijval. De Valk zit intussen midden tussen de ganzen wat oubollig rond te kijken. Iemand stelt voor om Boehh te roepen misschien dat het vliegbeeld opheldering brengt. Hij wordt streng terecht gewezen, dat kun je niet maken.

Wij besluiten het op een misgekleurde Slechtvalk te houden, de tijd dringt en er zijn, richting Heerenkeet twee kraanvogels gesignaleerd. Opgewonden vogelaars wijzen waar ze staan en tot ieders genoegen begint er ook nog een te baltseñ. Ik vind Kraanvogels wel de moeite waard maar die Valk laat me niet los. Als ik later de professionele vogelboeken van het MEC in Tilburg raappleeg zou de Valk hoogstens de Noord-Afrikaanse vorm van de Slechtvalk kunnen zijn. Ik weet het niet dus: geen kaart .

Als ik Ad wat later aan de lijn heb vertel ik ook dit verhaal. Hij heeft een mogelijke verklaring. In de buurt van die weilanden ligt een grote stortplaats. Valkeniers jagen daar graag om dat er veel vogels zijn. Misschien is de valk wel eigendom van een valkenier en even aan de aandacht van z'n baas ontsnapt. Bovendien: Valkeniers schijnen nogal eens gebruik te maken van (gekweekte) kruisingen van Slechtvalk en Lannervalk. Wellicht is dit de meest reële benadering van de oorsprong van een vreemde vogel

Herman P.

Vandaag of morgen

Gevoelig

We zagen zes kanoeten op het wad. Als tirailleurs gingen ze over een veldje zonder ijs. Onvermoeibaar boorden ze hun snavels in het slik.

Theunis zei dat je hun inspanningen kunt vergelijken met die van een wielrenner in de Tour de France. Dag aan dag, de hele winter door. Ze boren naar schelpdierdijes. Bij elke poging bestrijken ze een gebiedje dat beduidend groter is dan de snelpunt zelf. Dat veronderstelt een soort gevoeligheid-op-afstand, een snavel met een oogje. En zo gaat dat: je ontwikkelt een instrument om de wereld de baas te worden en dat instrument wordt de baas over jou. Met die snavel zijn kanoeten extreem afhankelijk van het wad.

Er zijn al miljoenen jaren kanoeten op aarde. Nog onlangs zijn ze door een smalle poort gegaan. Iemand uit Vancouver heeft hun genetisch materiaal bekeken en uit de geringe variatie ervan opgemaakt dat er tien-duizend jaar geleden haast geen kanoeten zijn geweest.

„Maar duizend“, gokte ik.

„Of vijftig“, zei Theunis. Tien-duizend jaar geleden, het eind van de laatste ijstijd. De boomgrens rukte sneller op dan het ijs zich terugtrok. Kanoeten hadden te kampen met een groot gebrek aan wadden. Het scheelde een haartje.

Als ze nu weer voor een smalle poort staan is het door menselijk toedoen, de kokkelvisserij, de plundering van het wad. Dat kun je wreed noemen. Ik noem het lomp.

Vandaag of morgen

Tegen de klok

Twee keer is Jan Beekman uit Groningen kleine zwanen in het voorjaar gevolgd naar hun broedgebied, een smalle strook aan de kust bij de monding van de Petsjora, het noorden van Rusland. Dit jaar arriveerde hij op 4 juni. „Alles nog stijf bevroren. In ons kamp lag twee meter sneeuw.“

Normaal pauzeert de winter ginds van eind mei tot eind september, 120 dagen. Kleine zwanen hebben honderd dagen nodig om te nestelen, te broeden en hun jongen groot te brengen. De beslissende vraag is of de jongen op tijd kunnen vliegen. Er hoeft niet veel tegen te zitten (dat de ene winter te laat eindigt of de volgende te vroeg begint) en het lukt gewoon niet.

In de nazomer verzamelen oude en jonge kleine zwanen op het water. Ze voeden zich dan met de wortelvormen van diverse fonteinkruiden. (Kleine zwanen op water, dat was ook bij ons gebruikelijk. Maar wij hebben bijna geen fonteinkruid meer. Grazen op weiland, nu het vrouwde beeld, is voor deze vogels maar tweede keus.)

Bij een vroege inval van de winter zien kleine zwanen zich gedwongen hun niet-vliegvlugge jongen in de steek te laten. Deze blijven verweesd achter en beginnen te *lopen*. Ze lopen om in de buurt van open water te blijven. Maar het ziet eruit alsof ze lopend proberen weg te komen uit de onmetelijke ruimte van de toendra. Het ziet er tragisch uit. De kou verstijft. De sneeuw dekt alles toe.

Vandaag of morgen

Citatenboek

„Veel imitaties“, meldt de veldgids bij de zang van sommige vogels. Dat wil zeggen dat ze bij vlagen of voortdurende het geluid van andere vogels maken. De spotvogel staat er bekend om. Maar de spreeku kan er ook wat van. Een spreeku kan goed de indruk wekken dat er iets heel bijzonders op de schoorsteen zit. Je zou het in plaats van imiteren ook citeren kunnen noemen. Citaten zijn imitaties waarover is nagedacht.

Voor zover bekend is het de bosrietzanger die de kroon spant. Mogelijk is het zelfs zo dat de bosrietzanger helemaal *niets* van zichzelf heeft. Citatenboek met veertjes dus.

Misschien heeft ze er naderhand nog meer ontdekt, maar in 1979 meldde de Belgische bioloog Françoise Dowsett-Lemaire (in *Ibis*) dat ze in de zang van bosrietzangers al 212 andere vogels had herkend. Daaronder waren 113 Afrikaanse soorten, geluiden waarmee het vogeltje in aanraking komt tijdens trek en overwintering.

Ik denk dat het een bosrietzanger was die ik eens heb horen nadenken over de grutto.

Hij zat onvindbaar in de elzen aan de Hollandse Kade en het was diep in de zomer, de laatste roepende grutto's waren al wekken weg.

Je hoorde duidelijk hun naam. Whutto, whutto? Het klonk zeer binnensmonds. Het klonk alsof er iemand zat te piekeren: maar wat bedoelden ze daar toch mee?

Koos van Zomeren

werkgroep voor vogel- en natuurbescherming midden-brabant

Grand v.d. kaa
v. Rijkervorsellaan 17
5062 DH. Oisterwijk